

Õiguskantsler

Peadirektor Elmar Vaher
Politsei- ja Piirivalveamet
ppa@politsei.ee

Teie 05.08.2015 nr 1.2-5/15-2

Meie 16.10.2015 nr 7-7/150810/1504511

Kinnipeetute surmajuhtumid politseihoonetes 2014. aastal

Lugupeetud härra peadirektor

Palusin Teilt õiguskantsleri seaduse § 1 lõikes 7 sätestatud väärkohtlemise ennetusametuse funktsiooni täitmiseks infot 2014. aastal Politsei- ja Piirivalveameti (edaspidi ka PPA) politseihoonetes aset leidnud kinnipeetute¹ surmajuhtumite kohta. Tänan vajaliku teabe eest.

[Varasemate aastate jooksul on õiguskantsler samuti analüüsinud kinnipeetute surmadega seonduvaid asjaolusid ning esitanud Teile oma tähelepanekuid ning nendest lähtuvaid soovitusi.](#) Probleeme on olnud järelevalvega kambrites viibivate isikute üle, samuti kinnipeetutele ravimite manustamise, kambrite kontrollimise ning turvakontrolli tõhususega.²

2014. aastal suri politseihoonetes neli inimest.

08.04.2014 suri PPA Ida prefektuuri Jõhvi arestikambris J.S. Enne kambrisse paigutamist kaebas nõrkust, isikule kutsuti koheselt kiirabi, kuid J.S. suri enne kiirabi saabumist. Lahangul tuvastatud surma põhjus: äge südame-veresoonkonna puudulikkus, parempoolne vesirind, vesikõht, dilatatiivne kardiomiopaatia. Erialastes allikates on asutud seisukohale, et taoline tervises seisund võib põhjustada äkksurma ning seega võib tõdeda, et antud juhtumil arestikambri ametnike tegevus või tegevusetus isiku surma saabumisega seonduvaid asjaolusid tõenäoliselt oluliselt mõjutada ei oleks saanud.

17.04.2014 suri PPA Põhja prefektuuri kainestusmajas A.P. Kogutud materjalidest nähtub, et kainenemisele toimetamisel ei olnud isik võimeline iseseisvalt liikuma. Välisel vaatlusel traumatunnused puudusid. Kainestusmaja meditsiinitöötaja vaatas isiku üle ning andis loa tema kambrisse paigutamiseks. Kambri kontrollkaardi järgi kontrolliti teda igal täistunnil ja veenduti, et isik magab. Viimane jälgimine oli kell 15:00. Kell 15:20 avastati, et isik ei hinga. Teavitati kainestusmaja meditsiinitöötajat, kes tuli kambrisse ja kutsus omakorda kiirabi. Kiirabi tuvastas isiku surma. Surma põhjus: mürgistus alkoholi surrogaadiga (isopropanooliga). Surmajuhtumi asjaoludest nähtub, et ametnikud kontrollisid kinnipeetut vähemalt õigusaktides ettenähtud

¹ Käesolevas kirjas on terminit „kinnipeetu“ kasutatud siseministri 27.09.2011 määruse nr 21 „Arestimaja sisekorraeskiri“ § 3 tähenduses.

² Vt nt õiguskantsleri 03.02.2015 kiri nr 7-7/140983/1500535.

minimaalse sagedusega (s.o vähemalt üks kord tunnis) ja lisaks vaatas isiku vahetult enne kambrisse paigutamist üle kainenestumaja tervishoiutöötaja.

05.05.2014 suri PPA Ida prefektuuri Rakvere arestikambris M.K. Vigastatud käe ümbert võetud sidemega poos kainenema paigutatud isik ennast kambri akna trellide külge. Surma põhjus: mehhaaniline lämbus kaelaelundite pigistusest poomisel, toksikoloogiuuringuga leiti verest 1,84 mg/g ja uriinist 2,04 mg/g etüülalkoholi. Surmajuhtumi tõttu algatatud PPA kontrollimenetluse käigus tuvastatud asjaoludest selgub, et isikut kontrolliti vähemalt õigusaktides ettenähtud minimaalse sagedusega ning isikule osutasid arstiabi enne surma nii kiirabi kui ka haigla arstid. Enesetapuks kasutas kinnipeetu sidet, millise eemaldamine võimaliku ohtliku esemena ei oleks saanud ametnike poolt ilmselt kõne alla tulla.

14.09.2014 suri PPA Põhja prefektuuri kainenestumajas A.M. Kiirabi vaatas isiku kohapeal (kodus) läbi ja andis politseile üle. Kainenestumajas vaatas meditsiinitöötaja isiku läbi ja lubas kambrisse. Kell 21:10 jälgimise käigus avastati, et isik ei hinga enam. Surma põhjus: etanooli, tsinnarisiin ja diasepaami kombineeritud toksilise toime tüsistusena tekkinud mehhaaniline lämbus maosisaldise aspiratsioonist. Alkoholi, vasodilataatorite ja rahustite kombineeritud toksiline toime, toksikoloogiuuringul surnukeha veres 0,67 mg/g ja uriinis 1,34 mg/g etanooli, veres tsinnarisiin ning veres ja uriinis diasepaam.

Enne möödunud aastat on politseihoonetes olnud surmajuhtumeid rohkem ja seega on vähemalt möödunud aastal olukord mõnevõrra paranenud. Mainitud juhtumite tehiolude uurimisel selgus, et ametnikud on kinnipeetavaid ette nähtud korras kontrollinud³. Kahjuks näitavad 2015. aastal toimunud surmajuhtumid, et olukorra paranemise trend ei pruugi osutuda püsivaks ja järelevalve korraldus nõuab endiselt tähelepanu.

Kinnipeetu kontrollimine ei pruugi lõpuni välistada surmajuhtumite toimumist, kuid läbimõeldud töökorraldusel põhinev tõhus järelevalve on kindlasti meede, millega vähemalt teatud liiki tehioludel surmajuhtumite esinemise riski saab vähendada. Eelnevalt kirjeldatud kinnipeetu M.K. surma asjaolude pinnalt tõdeti PPA kontrollimenetluse materjalides, et ametnik oli kinnipeetu enesetapu hetkel täitmas muid ülesandeid. Enesetappude puhul võib eeldada, et isik valibki sellise aja, mil ametnik on hõivatud muude kohustustega, kuid näiteks kainenema paigutatud isikute enam levinud surmajuhtumite asjaolud on siiski pigem sellised, kus inimese surm saabub talle tahtmatult (nt oksemasside sattumine hingamisteedesse).

Teadaolevalt on PPA analüüsimas politseihoonetes asuvate kambrite turvalisust ning muuhulgas on kaalumisel mõne kambri kasutamise lõpetamine, täiendavate ametnike lisamise kaudu töökorralduse muutmine selliselt, et tagada paremini järelevalvet kinnipeetu üle. Samuti on tähelepanu all tehniliste vahendite rakendamine. [Võimalikud aspektid, millele keskenduda taolise hinnangu koostamisel, on muuhulgas ametnike erinevad tööülesanded, millistel õiguskantsler peatus 2013. aastal toimunud surmajuhtumeid analüüsisivas kirjas.](#) Oluline on seega iga kambri puhul määratleda, milline on järelevalve teostamise võimekus ning tase. Näiteks ka see, kas on võimalik kasutada kinnipeetute jälgimiseks valvekaameraid kombineeritult vahetu visuaalse kontrolliga. Kui jah, siis millise kvaliteediga on korrapidajale edastatav videopilt jne. Samuti vääriks kaalumist kinnipidamist teostavatele ametnikele juhendi koostamine või olemasolevate täiendamine selliselt, et oleks sätestatud reeglid kambrites järelevalve teostamise kohta kambripõhiselt (mitte ainult universaalselt kogu PPA lõikes). Lisaks võiksid säärases juhendis olla reguleeritud ka muud situatsioonid, kus kinnipidamiskoha julgeolekule või

³ Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori 17.11.2010 käskkirjaga nr 488 kinnitatud „Lühiajalise kinnipidamise juhend“ punkti 27 kohaselt tuleb kinnipeetut kambris kontrollida üldjuhul vähemalt üks kord tunnis.

kinnipeetu põhiõigustele võib tekkida teravdatud oht (nt isikute läbiotsimine, kambrite kontrollimine, jalutamisele viimine, saatmiseks ettevalmistamine, tulekahju olukord jne) ning konkreetne käitumiskord juhuks, kui kinnipeetuga leiab kambris aset vägivalda- või õnnetusjuhtum (reguleeritud võiks olla ametniku tegutsemiskava, teavitamiskohustus ja viisid jne).

Vaatamata politseihoonetes aset leidnud surmajuhtumite vähenemisele möödunud aastal on vajalik jätkata kinnipeetute järelevalve tõhustamist ning sellega seonduva töökorralduse parandamist politsei kasutatavates kambrites.

Teie ülevaadet asjakohastest kavandatavatest sammudest palun võimalusel k.a novembri lõpuks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Jaanus Konsa 693 8445
Jaanus.Konsa@oiguskantsler.ee